DAGSINS MEINING

Setningurin ikki rokkin!

Tann almeni spariknívurin var óhvassur, staðfestir Fregnir fríggjadagin. Orsøkin er, at tað er ikki eydnast landsstýrinum at spara ella gera almenna sektorin einfaldari. Tvørturímóti er almenna fyrisitingin vaksin nógv, hóast landsstýrið setti sær fyri í samgonguskjalinum at endurskoða almenna bygnaðin og rationalisera hann, so hann var bíligari at reka og kom í javnvág við vinnuliga sektorin.

Ein og hvør, sum hevur nakað við almenna sektorin hevur gjørt sær greitt, at nógvar sokallaðar "dupultar funktiónir" eru. Hetta hevur verið frammi áður. M.a. miðskeiðis í 90-árunum, tá ein sparibólkur hjá tí landsstyrinum royndi at spara einar 30 milliónir. Uppskotini komu á pappír, men síðani hendi ikki stórvegis meiri. Og framvegis koyra ein postbilur, ein bussur hjá bygdaleiðum og ein farmabilur hjá Strandferðsluni í hølunum á hvørjum øðrum til fleiri bygdir, bara fyri at nevna eitt væl kent og ofta brúkt dømi.

Tað er einki at ivast í, at ávís viðurskifti kunnu gerast einfaldari og minni byrokratisk, men vit mugu ansa eftir, at vit ikki fara fram eftir fummum, tí tá kann lættliga tað henda, at nakað, sum virkar væl, kann verða brotið niður. Spurningurin er, um vit ikki av álvara eiga at hyggja at tí almenna bygnaðinum, sum varð skipaður í 90-árunum eftir einum leisti, sum varð alt og lítið umrøddur bæði politiskt og millum almenningin. Tí tað tykist, sum nakað grundleggjandi er galið.

Eins og Fregnir staðfesta, so munnu tey flestu, sum hava nakað við tað almenna at gera, hava ásannað, at tað eru ov nógvir "statir í statinum". Men tað, sum er so syndarligt hjá hesi samgonguni, er, at tað eru sjálvi aðalstýrinum - arbeiðsplássini hjá sjálvum landsstýrismonnunum - sum eru bólgnað. Tað kostar 25 prosent meiri at reka løgmansskrivstovuna, 48 prosent meiri at reka fiskimálastýrið og tað kostar 70 prosent meiri at reka vinnumálastýrið. Bara fíggjarmálastýrið hjá einum tjóðveldismanni er bíligari at reka ídag, hóast stóru lønarhækkingarnar!

Í hinum trimum stýrum sita fólkafloksmenn á odda. Hesin flokkurin, sum seinastu 25 árini hevur júkað um, at almenni sektorurin skal minkast og skerjast!!! Hvør segði trúvirði?

Eitt og hvørt landsstýri má seta sær fyri at endurskoða almenna sektorin og royna at gera hann so einfaldan sum møguligt. Hetta, fyri at skattapeningurin hjá borgarunum kemur so væl til sættis sum møgulig. Og fyri at veita borgarunum eina so góða og einfalda tænastu sum gjørligt. Men nú ber til at staðfesta, at heldur ikki á hesum øki eydnaðist landsstýrinum at fremja setningin.

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Um aling á Sandsvág

Sólvit Simonsen

Eg sat ein dagin og lurtaði eftir Løgtingsmonnunum í útvarpaðum tingfundi.

Fyrispurningur var til Bjarna Djurholm frá løgtingsmonnunum í Sandoynni um aling á Sandsvág. Sum eg skilti, hevði Páll á Reynatúgvu verið eitt sindur bonskur, meðan hann rósti Eyðun Viderø upp um skýggj, fyri at vera fólkaligur í sínum fyrispurningi. At Eyðun Viderø er ein hampamaður tað vita vit øll, sum her búgva. Men hvis Bjarni Djurholm heldur hampuligheitina hjá Eyðun vera nokk hjá okkum at liva av, so haldi eg hann fer skeivur.

Nú haldi eg tað er tíð uppá hjá kommununum í Sandoynni at standa saman og krevja eitt aliloyvi her í oynni. Tit hava jú lagt hasa smoltstøðina í Skopun á eitt tað ringasta brimpláss í Føroyum, so tað er ongin vandi fyri at hava tað mesta úti á eini útoyggj.

Aliloyvini av Gomlurætt og víðari norður eftir eru klesjaði saman soleiðis at nú er sjúka komin í, og sær tað tíverri út, bara at forseta, tí er tað rætt at taka og tynna um tey har norði, og flyta eitt aliloyva suður á Sandsvág, hettar eiga vit krav uppá.

Hvat hava vit t.d. fingið burtur úr tilrigging av oljuni? ikki inn í eygað. Her á Sandi hevur tað verið soleiðis at fiskiskip hava komið higar at landa, og so kunnu fiskavirkir aðrastaðni frá fáa fiskasløg sum tey hava brúk fyri sendandi til sín.

Hettar vísir seg at fara og vera skjótt eftir seg, við tað at nú eru Havnarmenn farnir av álvara undir at gera eina landingarstøð í Havn – bygdamenning um ein háls.

Eg havi fyrr skrivað um reinleika, streymviðurskifti og fjarstøðu og stendur alt inni á internótini.

Tað er soleiðis at fiskur hevur stert, so tað verður neyvan altíð at tað verður nokk av fiski til virkini.

Tí meti eg at vit eiga krav uppá at fáa eitt aliloyvi, so einaferð enn kommununar í oynni, standi saman, krevji tykkara rætt, verið samdir.

Tá fyrstani er kjansur til at fáa Sandoynna at verða liviliga bæði til gaman og álvara.

Undir Fólkafloksleiðslu er næstan alt í hesum landi endað í einum hurlivasa

Edmund Joensen

Til seinasta løgtingsval, fingu teir sokallaðu loysingarflokkarnir 18 av 32 tingmonnum valdar, og harvið høvdu teir tryggjað sær reinan meiriluta á løgtingi. Loysingarsamgongan varð skipað við Fólkaflokkinum á odda, og nú skuldi loysast eftir íslendska modellinum frá 1918. Hetta modellið hevði Fólkaflokkurin, undan valinum tikið til sín og marknaðarført, sum sítt egna.

Fólkaflokkurin, Tjóðveldisflokkurin og Gamla Sjálvstýrið høvdu aftur valdið í Føroyum.

Seinast tá hetta hendi vóru árini 1963 til 67, tá somu flokkar, stuðlaðir av Framburðsflokkinum, høvdu fingið valdið í sínar hendur. Høvuðsendamálið hjá flokkunum tá og nú er ikki nevnivert broytt. Loysing og kvetting eru umdoypt til fullveldi og fult sjálvstýri, helst í eini roynd at fáa tað at glíða betur niður hjá Føroya fólki.

Í fyrra tiltikna loysingarlandsstýrisskeiðinum átti Fólkaflokkurin eisini løgmann, Tjóðveldisflokkurin átti varaløgmann, og Sjálvstýrisflokkurin var við sum hann plagar. Framburðsflokkurin stuðlaði uttan landsstýrissess, og kann hann sostatt leysliga samanberast við rolluna hjá Jenis av Rana í dag.

Í tí landsstýrisskeiðinum hendu tíbetur fyri føroyingar ikki tær stóru broytingarnar á ríkisrættarliga økinum. Sagt plagar at verða í skemti, at bara jólaheilsurnar blivu yvirtiknar tey fýra árini.

Vandi í hvørjari vælferð

Av tí at einki hendi ta fyrru ferðina, hava Føroya fólk kanska havt lindi til at undirmeta vandan í at atkøvða fyri hesum flokkum. - Lívið heldur jú fram, sjálvt um vit ongar jólaheilsanir fáa.

Men undir hesum landsstýrinum skuldi tað tó vísa seg ørvísi. Loysast skuldi her og nú eftir eini sokallaðari skipaðari ætlan. Dato varð sett á hvørt nikk og prikk. Ein ørgrinna av peningi varð brúkt til propaganda í skrivt og í talu, og partur av umsitingini luttók eisini í herferðini o.s.fr.

Føroya fólk fekk frá sjálvum løgmanni at vita neyvt dato fyri, nær tey skuldu á fólkaatkvøðu, fyri at komfirmera ætlanina hjá honum, landsstýrinum og samgonguni. Hetta var sum at koma inn í ein sjálvtøkuhandil, har hyllarnar stóðu fullar av leskiligum vørðum, sum einki skuldu kosta fyri kundan.

Syndarligt úrslit

Úrslitið er syndarligt. Sjálvandi bar ætlanin ikki, og tað vistu øll, sum bara hugsaðu eitt lítið sindur. Føroya fólk tók heldur ikki undir við loysingini, tí tey vistu, at slíkt altíð kostar.

Alt í hesum landi er nú endað í einum stórum hurlivasa. Tað sum skuldi vera ein glasilig sokallað skipað fullveldistøka, er vorið ein eyðmýkjandi biddaragongd eftir donskum pengum, NATO- peng-

Framhald á síðu 9

Sosialurin

Stovnaður: 1927

Ábyrgdarblaðstjóri:
Jan Müller jan@sosialurin.fo

Blaðstjóri:
Eirikur Lindenskov eirikur@sosialurin.fo

Tíðindaleiðari:
Jústinus Eidesgaard justinus@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Gudny Langgaard gudny@sosialurin.fo
Finnbjørg Nattestad finnbjorg@sosialurin.fo
Anja Weihe anja@sosialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
John Johannessen john@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Turið Kjølbro turid@sosialurin.fo
Stefan í Skorini stefan@sosialurin.fo
Heri á Rógvi heri@sosialurin.fo

Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Myndamenn:
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Postsmoga 231
Nólsoyar Pálsgøta 1
700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo

Uppseting/prent:
Uppseting: Hestprent
Prent: Prentmiðstøðin

Útgevari:
Sp/f Sosialurin

Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 311820, Fax 314720

Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn

E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo

Blaðið verður prentað mánadag-fríggjadag klokkan 14[00]

Lýsingar

Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.
Framíhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Stødd:
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.

VIÐMERKINGAR

Mín fyrsti túrur til skips

Hans J. Hermansen

Hóast mín lagna skuldi vera, at eg kom at starvast á landi alt mítt lív, hevur hugurin til sjógvin altíð verið stórur, og eins og so nógvir aðrir føroyingar var eg mín fyrsta túr til skips í 1962, 14 ára gamalur. Tíðin hevur gjørt, at nógv er kámað burtur, men sumt stendur púra klárt í minninum enn.

Spenningurin at sleppa av stað var øgiligur, eg misti næstan svøvnin; eingin friður var á mær. Vit skuldu á sild við gørnum, fyrireikingarnar vóru nógvar, so har gekk meginparturin av tíðini, til vit løgdu frá landi.

Sildin var álitið hjá so mongum ta tíðina, og tá ið menn sóust fara at rigga til, og hjallarnir til at goyma tómu tunnurnar í komu upp afturi á reyv, var sildartíðin nær. Tað var sum í Sildarvalsinum.. Lív kom í alt, alt andaði av treysti og vón um bjarta og ríka framtíð. Henda tíðin var spennandi og vónrík.

Skipið var »Norðstjørnan«, TN 131, eitt tiltikið skip við einum ikki minni tiltiknum skipara og reiðara. Hann var raskur, ágrýtin og ein fiskiklógv, hevði arbeitt seg upp frá berum og skuldi nú sjálvur umborð á nýggja skip sítt, sum hann hevði latið byggja í Fraklandi.

Útgerð skuldi keypast, og tað var við einum sindri av spenningi og fjáltri, at ein fór inn í Skips-handilin at keypa sær tað, ið skuldi brúkast á túrinum. Nú skuldi tað roynast, hetta her at »skriva upp á Konrad«. Men væl gekk, álitið á reiðaríið var gott, eg fór útaftur við øllum, mær tørvaði, og reiðarin fekk rokningina. Soleiðis mundi so mangur ganga inn í Skipshandilin ta tíðina við somu ørindum og gjalda á sama hátt.

Sum sagt, so fekk ungur skipari nú høvi at royna seg við »Norðstjørnuni« hetta árið. Hann var tá 28 ára gamalur, hevði baldrast á sjónum, síðan hann var óviti, so hann hevði ongar trupulleikar at manna skipið við góðum fólki. Her var ungt fólk, onkur fór heiman fyri fyrstu ferð, her var tilkomið fólk, ið dugdi sítt arbeiði, og her vóru einstakir eldri menn, ið høvdu mestsum búð á sjónum. Ein teirra var kokkurin, ið dugdi væl at fáa nógv burtur úr lítlum. Hann keypti ikki nógvan proviant, bara tað mest átroðkandi og fór sera væl um..

Soleiðis gekk alt sína gongd, menn vóru vælhýrdir, nú ið farast skuldi fyrsta túrin, alt var væl skipað og fyriskipað, lagt varð í koyggjurnar, vaktirmnar vórðu settar, og allir vistu hvar og hvat, ið hvør skuldi vera og gera, og sáttmálin við reiðaríið var eisini upp á pláss. Nú var bara at fara avstað.

Vit fóru av Havnini og norður til »Steinin«, har vit settu eini 60 gørn, men fongurin var lítil, sild upp á garnið. So at leita, men einki bar til. Vit komu heimaftur 4 vikur seinri við einum 130 tunnum, so hetta var ein vaðskítatúrur, bara minstaløn, men soleiðis vóru treytirnar, vit kendu tær, og hóast alt var okkum tryggjað minstuløn.

Tíverri slapp eg ikki við fleiri túrar hetta árið, men kann til stuttleika nevna, at tá ið sildarfiskiskapurin var liðugur hetta árið, var »Norðstjørnan« besta skipið, og skiparin var »sildarkongur«. Seinri fekk eg høvið til at vera við alla sildartíðina, tá ið enn var nøkur sild at fáa, og tað var nakað fyri okkum ungu.

Mín seinasti túrur?

Nú, næstan 40 ár seinri, standi eg aftur og skal mynstra á ein spennandi túr, men spenningurin er avloystur av fjáltri og óvissu, og hvagar vit fara, veit eg heldur ikki. Skútan, sum fer sín jomfrútúr, eitur »Føroyar«, ein vøkur skúta við góðum fólki. Ætlanin er at loysa skjótast gjørligt, møguliga kappa endarnar, um neyðugt, hóast enn er ikki gjørt sjóklárt. Og eg skilji á stórum parti av manningini, at hon er eins fjálturstungin og eg. Alt er so ógreitt, eingin greið avtala er gjørd fyri manningina, tað einasta, ið tykist vera komið upp á pláss, eru viðurskiftini hjá yvirmonnum og reiðaríi.

Reiðaríið, sum verður endurskoðað hvørt fjórða ár, hevur - eftir tí teir sjálvir siga - stóra ábyrgd og má samsýnast eftir tí. Hetta er eitt rættiliga stórt reiðarí, einir 32 mans umframt eykamenn. Fyri fáum árum síðan góvu teir sær sjálvum eina beskedna lønarhækking upp á eini 40%. Umframt tað verða teir noyddir at piða nøkur ber bein, so tað er meiri møði enn føði at sita í hesum reiðaríinum. Tað er ikki tí, at hugurin er so góður.

Yvirmenninir, sum eisini mynstra í 4 ár, hava havt betur skipað viðurskifti, men har restar enn nógv í. Lønin er rímilig, men eftirlønarviðurskiftini eru út av lagi vánalig, tó tey verða allarhelst fingin í rættlag, tá ið vit hava loyst, um ikki fyrr. Reiðaríið er nevniliga sinnað til at tryggja teimum eftirlønina, um ein teirra snávar á og missir sítt dagliga livibreyð. Og seinastu tíðina eru fleiri glidnir í onkrari óhumsku, serliga teir, sum hava nakað við mentan at gera. Ikki tí, hesir eru sum sagt ikki livibreyðspolitikkarar, men hava fingið eitt kall, sum teir kunnu illa skáka sær undan.

Men enn er nógv eftir at fáa upp á pláss viðvíkjandi ymiskum viðurskiftum, t.d. eru ongar greiðar reglur fyri manningina, um onkur gerst sjúkur og óarbeiðsførur. Ætlanin er tí at taka lógina hjá gamla reiðaríinum og týða hana til føroyskt. Tað hevur verið gjørt fyrr innan t.d. útbúgving, og tað kann gerast aftur, so tað er ein skjót og góð loysn - hóast tað hevur ikki riggað nakað serliga væl. Stundir eru ikki til annað enn lappaloysn.

Best man vera at kvetta endarnar og loysa, tí gamla reiðaríið er ikki at fáast við. Teir vilja t. d. ikki, at stuðulin, teir lata á hvørjum ári, skal fara í ein búskapargrunn, men til tað, hann er ætlaður til sambært teirra lógir, eitt nú til skúla-, almanna- og heilsuverkið. Meiri umráðandi er savna sær pening undir koddan, meðan heilsa, trygd, trivnaður, útbúgving og eftirútbúgving kunnu bíða. Lættari er at stýra fólki við vánaligari heilsu, lítlari útbúgving og vánaligum livikorum. Tað hevur verið gjørt í øðrum londum við hepnari hond - eina tíð. Og í ringasta føri enda vit sum flóttarfólkaskip, ið verður tikið upp á sleip, um illa skuldi borið á.

Nei, tað er vánaligur sjómansskapur at loysa ella kappa, tá ið álitið á reiðarí og yvirmenn er so lítið, og óvissan um, hvagar leiðin gongur, er so stór, sum hon er í løtuni. Álitið má byggjast uppaftur, og korini hjá manningini mugu fáast í rættlag. Tað er dýrt keypt frælsi, um skútan skal loysa við trælum á dekkinum. Gevið manningini frælsi, álit og sjálvsálit, so verður eingin bangin fyri at fara ein jomfrútúr við »Føroyum«.

Tað er harmiligt, at stórur partur av manningini, sum hevur bíðað í nógv ár eftir at leggja frá landi, skal stúra fyri tvørrandi áliti á yvirmenninar. Og ein royndartúr við teimum?

Framhald av síðu 8

um og grenjan til ST eftir tjóðarrættindum.

Ríkisfelagsskapurin er gjørdur upp í krónum og oyrum, og prísur er settur á hvønn einasta føroying sum lesur, er á sjúkrahúsi, ella av øðrum orsøkum er búsitandi í Danmark. Landsstýrið hevur brúkt alla sína orku til at forpesta viðurskiftini í ríkisfelagsskapinum. Sjálvsøgd rættindi, sum føroyingar áttu í ríkinum, eru gjørd til ivasom rættindi.

Mest ítøkiliga úrslitið higartil er ein eyka rokning á nýggjárinum til allar føroyingar uppá umleið 400 mió. krónur, hvørt ár framyvir. Tað kunnu vit higartil siga við vissu, at henda samgongan hevur fingið burturúr.

Hurlivasi

Sannast má, at undir Fólkafloksleiðslu, er landið hesuferð endað í einum stórum hurlivasa. Tað verður ein stór avbjóðing at taka upp eftir hesa samgonguna, og tað fer at taka langa tíð at bøta teir stóru skaðarnar aftur, sum hendir eru seinastu fýra árini. Tað er vist.

Kvinnur sum íbirtarar

Tíðindaskriv

Landsstýrismaðurin í vinnumálum, Bjarni Djurholm, hevur tikið avgerð um at stovna skipan, sum skal fremja møguleikarnar hjá kvinnum at stovna egið virki.

Mangt bendir á, at kvinnur við góðum vinnuligum hugskotum mangan halda seg aftur at fremja ætlanirnar í verki. Tí verður stig tikið til hetta serstaka átak at fjølbroyta føroyska vinnulívið.

Endamál

Endamálið við verkætlanini er at skipa fyri skeiði(um), har dentur verður lagdur á:

- at kvinnur verða kunnaðar um, hvussu ein fyritøka verður stovnað og rikin,
- at gera kvinnur førar fyri at arbeiða við og fremja egin hugskot,
- at leiðbeina um, hvar vitan fæst um vinnu,
- at gera eitt samstarvsnet millum kvinnur í somu ella líknandi støðu og millum vinnuhugaðar kvinnur og vinnulívið.

Miðað verður eftir, at luttakararnir fáa holla vitan um endamálið við atliti at:

1) marknaði,
2) fígging,
3) innkeypi,
4) vørustýring,
5) hvussu semjur verða gjørdar o.a.

Tá ið skeiðið er liðugt, hava luttakararnir gjørt eina virkisætlan (handlingsplan), sum tekur støði í rakstri av egnari fyritøku.

Ætlan

Ætlanin við átakinum Kvinnur sum íbirtarar er at eggja kvinnum at luttaka í handils- og vinnulívinum og soleiðis eisini stuðla upp undir, at javnvág verður millum kvinnur og menn í býtinum at eiga og reka fyritøkur.

Kvinnur sum íbirtarar verður skipað sum skeið við ásettum tímatali um vikuna í ávíst vikutal. Kvinnur, sum eru sjálvvinnurekandi, kunnu eisini luttaka og fáa leiðbeining um vinnuligar framtíðarmøguleikar.

Fyrilesarar/leiðbeinarar vera fólk úr vinnulívinum og vinnuskúlunum við royndum í ráðgeving.

Skeiðbygnaður

Byrjað verður primo 2002. Skeiðið verður lutað sundur í fyrilestrar og uppgávutímar. Í uppgávutímunum verður dentur verður lagdur á, at luttakararnir gera virkisætlanir, sum kunnu taka støði í egnum verkætlanum.

Ymiskar vinnufyritøkur, herundir fíggjar- og tænastufyritøkur, vitja á skeiðnum. Kvinnur, sum hava stovnað og rikið vinnufyritøkur, vitja og greiða luttakarunum frá sínum vinnuroyndum.

Fígging

Skipanin verður fíggjað partvís við luttakaragjaldi og partvís við stuðli úr Vinnuframagrunninum .